

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO - KRAJOZNAWCZE
KOMISJA TURYSTYKI MOTOROWEJ
ZARZĄDU GŁÓWNEGO

MOTOROWIEC

BIULETYN INFORMACYJNY

Rok wydania XIV

(2003r.)

Nr 2/66

[Http://motorowiec.pttk.pl](http://motorowiec.pttk.pl)

OD REDAKCJI

Strona internetowa „Motorowca” znajduje się na serwerze ZG PTTK (adres podany na okładce). Na stronie podane też są adresy kontaktowe.

Ze względu na ograniczoną ilość miejsca niektóre nadesłane materiały zostaną opublikowane w kolejnym numerze.

Ponieważ do referatu weryfikacyjnego KTM docierają liczne pytania dotyczące weryfikacji odznak MOT publikujemy aktualny spis TZW.

W związku z nadchodzącym Nowym Rokiem życzymy wszystkim jak najwięcej ciekawych doznań krajoznawczych oraz wszystkiego co sobie wymarzą.

INFORMACJE KTM ZG PTTK

Posiedzenie plenarne KTM ZG PTTK w Chełmie 22 listopada 2003 roku.

Uchwała KTM ZG PTTK 13/2003 „Uchwałą KTM ZG PTTK Dyplom KTM ZG PTTK otrzymują następujące osoby: 64/03 Miroslaw Miera, 65/03 Ernestyna Drażyk, 66/03 Anna Antczak, 67/03 Łukasz Bożek, 68/03 Miroslaw Tataruda, 69/03 Marian Czarnecki, 70/03 Jadwiga Czarnecka, 71/03 Anna Czarnecka, 72/03 Roman Paśniewski”

Uchwała KTM ZG PTTK 14/2003 „Uchwałą KTM ZG PTTK plakietę „Złotej Kierownicy” otrzymują następujące osoby: (254/03) Waldemar Kolasa, (255/03) Dorota Miera, (256/03) Alojzy Drażyk, (257/03) Elżbieta Nobis, (258/03) Witold Kliza, (259/03) Agnieszka Matyka, (260/03) Grażyna Jarmakowska, (261/03) Stefan Jarmakowski, (262/03) Łukasz Cichocki”

Uchwała KTM ZG PTTK 15/2003 „Uchwałą KTM ZG PTTK odznakę Zasłużony Organizator Imprez Motorowych w stopniu brązowym otrzymują następujące osoby: 8/03 Marek Matyka, 9/03 Feliks Gołębiowski, 10/03 Łukasz Cichocki, 11/03 Jarosław Smolarek, 12/03 Magdalena Smolarek”

Uchwała KTM ZG PTTK 16/2003 „KTM ZG PTTK zatwierdza regulaminu Odznaki „Szlakiem Fortyfikacji i Podziemi” oraz regulamin Odznaki „Szlakiem kopców w Polsce”, z zaproponowanymi poprawkami” (regulaminy odznak w dalszej części „Motorowca”)

Na wniosek Referatu Weryfikacyjnego KTM ZG PTTK KTM ZG PTTK przyznało odznakę MOT „Złota za wytrwałość”: (5/97/03) kol. Tadeuszowi Głowickiemu.

Plan posiedzeń KTM ZG PTTK.

Posiedzenia plenarne: 13 03 2004 Żnin; 26 06 2004 Chełm (Złot PTM); 16 10 2004 Choszczno

Posiedzenia Prezydium: 21 02 2004 Bełchatów; 18 09 2004 Rybnik; 4 12 2004 Warszawa

Uzupełnienie Kalendarza Imprez Motorowych w 2004 r

Data	Nazwa Imprezy	Ranga	Nr reje.
17-20 09	Wycieczka turystyczna do Czech samochodami m-ki Skoda (załoga 2-osobowa) i udział w "Economy Run 2004" (Ekonomiczny Rajd - ile Ci spali)	Regionalna	131 / 04
	KTM SKODA		

Sprawozdanie z XLIII Centralnego Rajdu i Złotu Turystów Zmotoryzowanych KAMIĘNCZYK 12 – 15 VI 2003

XLIII Centralny Rajd i Złot Turystów Motorowych odbył się z inicjatywy Komisji Turystyki Motorowej PTTK wraz z kursem Przodowników TM i kursem TZW (Terenowy Zespół Weryfikacyjny). Kurs rozpoczął się w dniu 12 czerwca. Podczas gdy kandydaci pozyskiwali nowe wiadomości organizatorzy zajmowali się kwaterunkiem przybywających załóg. W piątek, 13 czerwca zorganizowana została wycieczka autokarowa, podczas której uczestnicy mogli zapoznać się z takimi miastami jak Pułtusk (zwiedzono Dom Polonii, rynek, kościół), Opinogóra czy Ciechanów. Przewodnikiem podczas wycieczki był kolega Eugeniusz Kuśnierz, którego ciekawe opowieści przeplatane legendami uczestnicy polubili od pierwszych chwil.

W sobotę 14 czerwca, podczas startu do trasy rajdowej dokonano uroczystego otwarcia imprezy. Złot otworzył Przewodniczący Komisji Turystyki Motorowej ZG PTTK kolega Zbigniew Biedny. Powitał on wszystkich obecnych oraz wyraził przekonanie, że impreza będzie równie udana jak pogoda ☺.

Trasa rajdu wiodła po okolicach Kamięńczyka i liczyła 40 kilometrów. Po drodze uczestnicy zwiedzili kościół i park w Jadowie, jak również sanktuarium Matki Boskiej w Loretto. Po trasie rajdowej zawodnicy odpowiadali na pytania dotyczące piątkowej wycieczki, trasy rajdu, historii, kodeksu drogowego jak również zasad udzielania pierwszej pomocy. W godzinach popołudniowych uczestnicy kursu pozyskiwali nowe umiejętności, podczas gdy pozostali uczestnicy imprezy zachwycaли się walorami ośrodka. W godzinach wieczornych odbyła się uroczysta kolacja połączona z wieczorkiem tanecznym.

W niedzielę 15 czerwca zaraz po śniadaniu Komisja Egzaminacyjna w składzie :

- Biedny Zbigniew
- Ptański Janusz
- Kiełtyka Tadeusz
- Dziadzio Tadeusz
- Biedny Dariusz,

przystąpiła do egzaminowania kandydatów na Przodowników TM i na TZW. Pozostali uczestnicy imprezy wzięli udział w konkurencjach rekreacyjnych. Po obiedzie przystąpiono do podsumowania imprezy, na którym zjawili się wielu gości, między innymi Sekretarz Generalny PTTK kolega Andrzej Gordon. Najbardziej uroczystym momentem było ślubowanie nowych Przodowników Turystyki Motorowej, odbierane przez „weteranów” z najmniejszymi numerami przodowniczymi. Tekst rotę odczytał kolega Konstanty Zacharski. Kolega Zbigniew Biedny wręczył następującym kolegom i koleżankom odznaczenia: Tadeusz Dziadzio (odznaka MOT Złota Za Wytrwałość), Marzena Matyka, Dariusz Jaworski i Krzysztof Zieliński (odznaki Zasłużony Organizator Imprez Motorowych w stopniu brązowym) i Marek Matyka (Plakietę Złotej Kierownicy).

Następnie przystąpiono do rozdania Pucharów za klasyfikację międzyklubową za rok 2002. Pierwsze miejsce zdobył KM Energetyk Belchatów, przed Startem Pabianiec, Rywałem Lipno i KTM Ursus.

Na koniec odczytano klasyfikację rajdową, w której ostatecznie sklasyfikowano 27 załóg (pozostałe wzięły udział tylko w Zlocie). W klasyfikacji drużynowej zwyciężył KTM Sokół Szamotuły przed KM Energetyk Belchatów, a trzecie miejsce zajęli Wicher Radom. W klasyfikacji indywidualnej zwyciężyła załoga Zbigniewa Biednego przed załogami Zygmunta Grajewskiego i Łukasza Cichockiego.

Na zakończenie zabrał głos kolega Zbigniew Biedny, który podziękował organizatorom za sprawne przeprowadzenie imprezy i ogłosił zamknięcie XLIII Centralnego Rajdu i Złotu Turystów Zmotoryzowanych.

XXIV Turystyczno-Nawigacyjny Ogólnopolski Zlot Turystów Motorowych „Energetyk 2003”

W dniach 30 - 31 sierpnia 2003 r. odbył się **XXIV Turystyczno-Nawigacyjny Ogólnopolski Zlot Turystów Motorowych "Energetyk 2003"**. Start miał miejsce w sobotę 30 sierpnia 2003 roku o godz. 10-tej na rynku w Przedborzu. Uroczystego otwarcia imprezy dokonał burmistrz miasta Przedborza **Wojciech Ślusarczyk**, natomiast meta znajdowała się tradycyjnie w **OWS Słok**. Jest to coroczna impreza zaliczana do obchodów Dnia Energetyka, której organizatorami są członkowie **Klubu Motorowego „Energetyk” działającego przy Elektrowni Belchatów S.A. przy współudziale Elektrowni "Belchatów" S.A.**

Na Zlot zgłosiło się 45 załóg, o 10 więcej niż przed rokiem, które przyjechały z całej Polski, między innymi z Warszawy, Pabianic, Dąbrowy Górniczej, Ostrowa Wielkopolskiego, Lipna, Konina, Zabrze, Turku, Milanówka, Grodziska Mazowieckiego

i Szamotuł. Pogoda dopisała, łącznie w Zlocie wzięło udział 150 uczestników. Zanim załogi wyruszyły na trasę I etapu wokół Przedborza musiały wykonać pierwsze zadanie, a było to zwiedzenie Muzeum Ludowego w Przedborzu oraz wykonanie sprawnościówki, która w tym roku polegała na wykonaniu próby Stewarta . Proba ta polega na płynnym przejechaniu samochodem toru przeszkód tak aby piłeczka tenisowa, która się znajduje w specjalnym pojemniku zamontowanym na masce samochodu nie wypadła.

W czasie I etapu organizatorzy przepytali uczestników z przepisów ruchu drogowego, udzielania pierwszej pomocy , architektury oraz herbów województw.

Drugi etap zaczynał się w Przedborzu po spożyciu **Kugla**, czyli przedborskiego dania regionalnego, jakiego gospodarze miasta zaszerwowali uczestnikom. Następnie jadąc m.in. przez **Kamieńsk i Lękawę** załogi udały się na mecie w **Ośrodku Wypoczynkowo-Sportowym Słok**. Na mecie w **OWS Słok** załogi musiały jeszcze wykazać się znajomością obiektów z trasy oraz rozwiązać test krajoznawczy. Wieczorem odbyło się spotkanie integracyjne wszystkich rajdowców przy muzyce wraz z pieczeniem kiełbasek przy ognisku.

W niedzielę drugiego dnia zlotu organizatorzy przewidzieli już tylko konkurencje rekreacyjne dla dorosłych i dzieci oraz drużynowy turniej siatkówki plażowej, w tym roku zgłosiło się sześć drużyn, a zwyciężyła drużyna **„Energetyka” Belchatów** zdobywając **Puchar Komandora Złotu Jerzego Antczaka**. „Energetyka” wystąpił w następującym składzie: Łukasz Bożek, Łukasz Figura, Paweł Poryżala i Piotr Placzek.

Uroczyste zakończenie odbyło się w niedzielę 31 sierpnia o godz. 14³⁰ na estradzie **OWS Słok**, na które przybyli zaproszeni goście, a zarazem sponsorzy Zlotu .

Wszystkie klasyfikacje jakie były prowadzone podczas Zlotu przedstawił **Sędzia Główny Krzysztof Kozłowski**. W klasyfikacji drużynowej zwyciężył **Klub Motorowy „Start” Pabianice** zdobywając **Puchar Starosty Belchatowskiego**, puchar wręczył Starosta Belchatowski **Jacek Zatorski**.

Drugie miejsce zdobył **KTM „Sokół” Szamotuly**, a puchar ufundowany przez Starostę powiatu Radomszczańskiego wręczył Starosta **Michał Deszcz**. Trzecie miejsce i **Puchar Starosty Piotrkowskiego wywalczył Dąbrowski Klub Motorowy**.

W klasyfikacji indywidualnej pierwsze miejsce zdobyły turystki indywidualne z Belchatowa **Ewa Werbińska i Małgorzata Czarnecka**, które oprócz cennej nagrody ufundowanej przez Starostę Belchatowskiego otrzymały puchar Dyrektora Elektrowni „Belchatów” S.A, a wręczył go Dyrektor ds. pracowniczych **Edward Maruszak**.

Belchatowianki dodatkowo otrzymały puchar dla najlepszej załogi z Belchatowa ufundowany przez **Telewizję Kablową Belchatów Spółdzielni „Dolsat”**

Drugie miejsce wywalczyli **Jarosław i Magdalena Smolarek ze Startu Pabianice** otrzymując nagrodę ufundowaną przez Dyrektora Kredyt Banku Tadeusza Rozparę i puchar ufundowany przez Zarząd Oddziału PTTK w Piotrkowie Trybunalskim, puchar wręczył prezes oddziału Mirosław Ratajski.

Trzecie miejsce zajęli **Zbigniew i Ewa Abramek ze Startu Pabianice** otrzymując nagrodę i puchar ufundowany przez prezydenta miasta Belchatowa Marka Chrzanowskiego.

Wzorem lat ubiegłych członkowie Klubu Motorowego „Energetyk” w tym rajdzie nie tworzyli drużyny, a jechali tylko indywidualnie. Pozostali belchatowianie zajęli następujące miejsca: 9- Paweł Poryzała, 10- Przemysław Woźny, 16- Piotr Bartłomiejczyk, 18- Adam Klimaszuk 19- Stefan Jarmakowski, 22- Marcin Alama, 23-Jacenty Łasek, 28- Jacek Ramus.

Puchar dla najliczniejszej drużyny otrzymali motorowcy z **KTM „Ursus” Warszawa** a ufundował go **Związek Zawodowy Pracowników Energetyki przy Elektrowni Belchatów S.A** , puchar wręczyła wiceprzewodnicząca **Anna Redzyna**.

Puchar dla najwszechstronniejszego kierowcy otrzymał Jan Chudek z KTM „Auto Husarz” Warszawa a ufundował go Zarząd Oddziału Polskiego Związku Motorowego w Łodzi którego reprezentowali wiceprezes Mirosław Nicowski oraz dyrektor biura Piotr Płaczek. Puchar dla najstarszego przodownika otrzymał Norbert Mach z Chorzowa a ufundował go Związek Zawodowy Remontów , puchar wręczył prezes Adam Klimaszuk. Norbert Mach otrzymał również puchar ufundowany przez burmistrza miasta Przedborza dla najwszechstronniejszego turysty.

XXIV Turystyczno-Nawigacyjny Ogólnopolski Zlot Turystów Motorowych ”Energetyk 2003” był kolejną okazją do tego aby najbardziej wyróżniającym się członkom **Klubu Motorowego „Energetyk”** wręczyć turystyczne odznaczenia. I tak **Dyplom ZG PTTK** otrzymali: Anna Dziadzio, Lucyna Tataruda i Przemysław Woźny. Srebrną odznakę **Organizatora Turystyki Motorowej** otrzymał Stanisław Papuga. Odznakę **MOT Złotą za Wytrwałość** otrzymała Stella Dziadzio natomiast odznakę **Orli Lot** otrzymali Karolina Figura i Łukasz Bożek.

Wszyscy uczestnicy potwierdzili doskonale przygotowanie zlotu przez organizatorów, a bardzo dobra baza do wypoczynku i rekreacji w **OWS Słok** sprawiła, że załogi odjechały zadowolone i obiecały przyjechać za rok na jubileuszowy bo **XXV „Energetyk 2004”**.

Rzecznik Prasowy Klubu Motorowego
„ENERGETYK”
Sławomir Figura

REFERAT WERYFIKACYJNY KTM ZG PTTK

1. **Andrzej Piwoński - wiceprzew. KTM - 88-400 Żnin, Tysiąclecia 4/4**
2. **Zbigniew Abramek - czl.prez KTM - 95-200 Pabianice, Broniewskiego 3/49**

Terenowe Zespoły Weryfikacyjne

województwo	Nr. TZW	Imię i Nazwisko	Adres zamieszkania
dolnośląskie opolskie	I/1	<u>brak</u>	
kuj.-pomorskie warm.-mazur.	II/	1. Jan Bytys 2. Andrzej Domagała 3. Roman Kowalski 4. Włodzimierz Sulecki 5. Jan Jagliński 6. Andrzej Piziak	85-647 Bydgoszcz Topolowa 6/36 80-864 Gdańsk Robotnicza 1/10A 87-100 Toruń, Przy Kaszowniku 27/74 88-400 Żnin, Żytnia 4/27 87-600 Lipno, Piłsudskiego 18/2 82-300 Elbląg Kosynierów Gdyńskich 47/13
lubelskie podlaskie mazowieckie	III/	1. Jan Chudek 2. Lucjan Gołębiowski 3. Stanisław Mierzwiński 4. Piotr Karpowicz 5. Henryk Karwowski 6. Janusz Ptański 7. Andrzej Jarosz	02-495 Warszawa, Orł Lwowskich 66/21 01-034 Warszawa, Smocza 20/13 17-200 Hajnówka, Lipowa 1 02-796 Warszawa, Bronikowskiego 4/37 09-400 Płock, Medyczna 24/45 02-495 Warszawa, Orł Lwowskich 56/13 26-600 Radom, Chrobrego 48/9
lubuskie zachodniopom.	IV/	1. Tadeusz Kiełtyka 2. Edward Rachwałowski	73-200 Choszczno, Rycerska 4c/3 72-600 Świnoujście, Witosa 10B/6
łódzkie świętokrzyskie	V/	1. Czesław Woźniak 2. Zenon Kajdaniak 3. Waldemar Kowalski	91-850 Łódź, Marysińska 82/84m14 97-400 Bełchatów, Dolnośląskie 109/24 25-356 Kielce, Chopina 17/71
podkarpackie śląskie małopolskie	VI/	1. Józef Szostak Tadeusz Miera Witold Kliza	31-831 Kraków, Fatimska 20/13 44-253 Rybnik Os. Południe 27a/4 Oddział Wojskowy PTTK 22-102 Chełm 3 ul. Lubelska 139 D/15
wielkopolskie	VII/	1. Tadeusz Głowicki 2. Mieczysław Fagiewicz 3. Ireneusz Dolata	63-400 Ostrów Wlkp. Raszkowska 60/2 62-700 Turek Uniejowska 19/28 61-458 Poznań Dębowa 33/9

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZO – KRAJOZNAWCZE

KOMISJA TURYSTYKI MOTOROWEJ ZARZĄDU GŁÓWNEGO PTTK

REGULAMIN ODZNAKI „Szlakiem Kopców w Polsce”

Oddział Wojskowy PTTK w Chełmie

Kopce Pamięci dla szerokich rzesz krajoznawców, w tym dla młodego pokolenia, mogą być ważnym czynnikiem służącym upowszechnianiu wiedzy o doniosłych wydarzeniach z dziejów Polski, ludziach związanych z historią regionu, narodu czy państwa. Kopce są swoistymi fenomenami polskiej przestrzeni i osobowości naszej mentalności. Wznoszone były przez lokalne społeczności dla uczczenia pamięci doniosłych faktów naszych dziejów i czynów bohaterów narodowych.

Zdobywanie odznaki „Szlakiem Kopców w Polsce” z pewnością przysłuży się w kształtowaniu patriotyzmu wśród wszystkich pokoleń turystów.

Regulamin odznaki

1. Odznaka „Szlakiem Kopców w Polsce” jest odznaką jednostopniową.
  2. Warunkiem zdobycia odznaki jest udokumentowane zwiedzenie minimum 20 kopców w miejscowościach z 10 województw (z zastrzeżeniem punktu 3).
  3. W miejscowościach, w których jest kilka kopców, zaliczany będzie 1 kopic.
  4. Turysta ubiegający się o odznakę prowadzi „Dzienniczek Zwiedzania” w dowolnej formie, w którym gromadzi potwierdzenia zwiedzanych kopców w postaci jednego z n/w warunków:
    - odcisku pieczętąki zwiedzanego kopca (jeśli taka jest)
    - odcisku pieczętąki nazwy miejscowości w której kopic się znajduje
    - odcisku pieczętąki sąsiedniej miejscowości, w przypadku braku możliwości potwierdzenia w miejscu, gdzie znajduje się kopic
    - krótkiego opisu zwiedzanego kopca
    - zdjęcia fotograficznego turysty na tle zwiedzanego kopca.
  5. Czas zdobywania odznaki jest nieograniczony.
  6. Odznakę mogą zdobywać wszyscy turyści, którzy ukończyli 8 lat.
  7. Odznakę można zdobywać odbywając wędrowki pieszo, rowerem, motocyklem, samochodem lub konno przez cały rok kalendarzowy, łącznie z innymi odznakami turystyki kwalifikowanej.
  8. Zespołem Weryfikacyjnym oraz dystrybutorem odznaki jest Oddział Wojskowy PTTK w Chemie, ul. Lubelska 139d/15, 22–109 Chełm 6, tel. 0(p)82 5655967; mobile (+48) 504989631.
  9. W celu przyznania odznaki należy „Dzienniczek Zwiedzania” przesłać do Zespołu Weryfikacyjnego. Do przesyłki należy dołączyć zaadresowaną kopertę zwrotną wraz ze znaczkiem pocztowym na list polecony.
  10. Zespół Weryfikacyjny odsyłając zainteresowanym „Dzienniczek Zwiedzania” z potwierdzeniem przyznania odznaki wysyła jednocześnie odznakę za pobraniem pocztowym.
  11. Interpretacja wymagań niniejszego regulaminu należy do Oddziału Wojskowego PTTK w Chełmie.
  12. Wykaz miejscowości z kopcami wymaganych do zdobywania odznaki jest zamieszczony w niniejszym Regulaminie wg podziału na województwa (załącznik).
  13. Regulamin obowiązuje od 01 grudnia 2003 roku
- Odnaka została zatwierdzona uchwałą Prezydium ZG PTTK Nr 89/2003 z dnia 30 maja 2003 r

Załącznik

WYKAZ KOPCÓW WYMAGANYCH DO ODZNAKI

1. Województwo dolnośląskie

Stara Rudna, gm. Rudna, pow. Lubin	Kopic
------------------------------------	-------

2. Województwo kujawsko – pomorskie

Aleksandrów Kujawski	Kopic
Płowce, pow. Radziejów	Kopic Władysława Łokietka

3. Województwo lubelskie

Batorz, gm. Janów Lubelski	Kopic Marcina „Lelewela” Borelowskiego
Bełżyce, pow. Lublin	Kopic Tadeusza Kościuszki
Błódek, gm. Susiec, pow. Tomaszów Lub.	Kopic na Cmentarzu Ofiar NKWD i UB

Chełm	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Chełm	Kopiec Wolności na Wysokiej Górze
Chełm	Kopiec z Pomnikiem Żołnierzy AK
Chełm	Kopiec Pamięci Pomordowanych
Chełm	Kopiec z figurą NMP
Chełm	Kopiec widokowo–parkowy nad zbiornikiem wodnym
Gielczew, gm. Wysokie	Kopiec
Gruszków, gm. Rejowiec, pow. Krasnystaw	Kopiec Powstańca
Horodło, pow. Hrubieszów	Kopiec Unii Horodeckiej
Krasnystaw	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Lublin	Kopiec Legionów
Lopiennik Górny, pow. Krasnystaw	Kopiec z pomnikiem
Łowcza, gm. Sawin	Kopiec
Małochwiej, pow. Krasnystaw	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Mołożów Kolonia, pow. Hrubieszów	Kopiec
Nepłe, gm. Terespol	Kopiec Józefa Piłsudskiego i Wojska Polskiego
Okrzeja, gm. Krzywda, pow. Łuków	Kopiec Henryka Sienkiewicza
Pawłów, gm. Rejowiec Fabryczny	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Posadów, gm. Telatyn, pow. Tomaszów Lub	Kopiec Partyzantów
Radostów, pow. Tomaszów Lubelski	Kopiec
Rejowiec Fabryczny, pow. Chełm	Kopiec
Rejowiec Osada, pow. Krasnystaw	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Serebryszcz, pow. Chełm	Kopiec
Sobibór, pow. Włodawa	Kopiec – Mogiła na terenie Obozu Zagłady
Surhów, gm. Krasieczyn, pow. Krasnystaw	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Uchańka, gm. Dubieńka, pow. Chełm	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Wołkowiany, gm. Żmudź, pow. Chełm	Kopiec Józefa Piłsudskiego
Wytyczno, gm. Urszulin, pow. Włodawa	Kopiec Chwały Żołnierzy WOP
Żdzanne, gm. Siennica, pow. Krasnystaw	Kopiec z kaplicą grobową
Żerocin, gm. Drelów, pow. Międzyrzec Podl.	Kopiec Józefa Piłsudskiego

4. Województwo lubuskie

Witnica, pow. Gorzów Wlkp.	Kopiec „Koziołka Matołka”
----------------------------	---------------------------

5. Województwo łódzkie

Kiernoza, pow. Łowicz	Kopiec Tadeusza Kościuszki
-----------------------	----------------------------

6. Województwo małopolskie

Biskupice Radłowskie, pow. Tarnów	Kopiec
Bosutów, gm. Zielonki, pow. Kraków	Kopiec Żołnierzy Insurekcji Kościuszk.
Gdów, pow. Wieliczka	Kopiec–mogiła Powstańców Krakowskich z 1846 roku
Grodkowice w Brzeziu, pow. Wieliczka	Kopiec ariański
Hebdów, gm. N. Brzesko pow. Proszowice	Kopiec z krzyżem
Kraków	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Kraków	Kopiec na cmentarzu Rakoickim
Kraków	Piramida grobowa na cmentarzu Rakowickim
Kraków	Kopiec upamiętniający powstanie Plant

Kraków Słowiniec	Kopiec Niepodległości Marszałka Józefa Piłsudskiego Mogiła Mogił
Kraków na Krzemionkach	Kopiec Krakusa
Kraków ul. Stradomska	Kopiec
Kraków–Mogiła	Kopiec Wandy
Kraków–Zakrzówek	Kopiec Jana Pawła II
Kruszkowice, gm. Gdów, pow. Wieliczka	Kopiec Krakusa II
Krynica, pow. Nowy Sącz	Kopiec Kazimierza Pułaskiego
Liplas, gm. Gdów, pow. Wieliczka	Kopiec–mogiła Żołnierzy Węgierskich
Lisia Góra, pow. Tarnów	Kopiec
Ludźmierz, pow. Nowy Targ	Kopiec Gołgota
Łuczanowice, Kraków–Nowa Huta	Kopiec ariański–kalwiński
Michałowice, pow. Kraków	Kopiec
Miechów	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Miechów	Kopiec Wojciecha Bartosza Głowackiego
Modlnica, gm. Wielka Wieś, pow. Kraków	Kopiec
Mogilany, pow. Kraków	Kopiec
Olkusz	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Orłowo, pow. Miechów	Kopiec–mogiła
Palczowice, gm. Zator, pow. Oświęcim	Kopiec Grunwaldzki
Pierzchów, gm. Gdów, pow. Wieliczka	Kopiec gen. J.H.Dąbrowskiego
Puszcza Niepołomska, gm. Kłaj	Kopce
Raławice, pow. Miechów	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Słomniki, pow. Miechów	Kopiec Powstańców
Szarów, gm. Kłaj, pow. Wieliczka	Kopiec z pomnikiem Millenium
Szczawnica, pow. Nowy Targ	Kopiec
Szczepanów, pow. Brzesko	Kopiec pogródkowy
Szczucin, pow. Dąbrowa Tarnowska	Kopiec
Tokarnia, pow. Myślenice	Kopiec pamięci tych „co żywią i bronią”
Wężowa Góra w Niepołomicach	Kopiec Grunwaldzki
Zaręczycy, gm. Gdów, pow. Wieliczka	Kopiec
Zawada, pow. Myślenice	Kopiec

7. Województwo mazowieckie

Budziska pow. Garwolin	Kopiec poległych w latach 1918/1938
Czerwonka pow. Garwolin	Kopiec żołnierzy 1920 r.
Głowaczów	Kopiec J. Piłsudskiego
Głusiec	Kopiec „kurhan Okurzałego”
Grabów n/Pilicą	Kopiec J. Piłsudskiego
Gródek pow. Przysucha	Kopiec–grodzisko kultowe
Iłża	Kopiec tatarski
Janów, gm. Brochów, pow. Sochaczew	Kopiec pamięci Żołnierzy Polskich
Kosów Lacki, pow. Siedlce	Kopiec
Krępa, gm. Maciejowice, pow. Garwolin	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Krzemień, gm. Jabłonna, pow. Sokołów Podl.	Kopiec żołnierzy Napoleońskich i Polskich
Liwki Szlach., gm. Huszlew, pow. Łosice	Kopiec
Maciejowice, pow. Garwolin	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Pruszków	Pomnik Tadeusza Kościuszki
Pszczelin, gm. Brwinów, pow. Pruszków	Pomnik Tadeusza Kościuszki
Radom	Kopiec z krzyżem–miejsce straceń w okresie Po-

	wstania Styczniowego
Rozniszew, gm. Magnuszew, pow. Kozienice	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Rzewuski–Zawady pow. Siedlce	Kopiec J. Piłsudskiego
Rzewuski–Zawady, gm. Mordy, pow. Siedlce	Kopiec J. Piłsudskiego
Skórc, pow. Siedlce	Kopiec poległych za wiarę i ojczyznę
Sulejów, pow. Mińsk Mazowiecki	Kopiec pamięci J. Piłsudskiego i współtwórcy niepodległości
Szydłów	Kopiec „Góra Trzech Krzyży
Trąbki, gm. Pilawa, pow. Garwolin	Kopiec z obeliskiem
Treblinka, gm. Małkinia, pow. Ostrów Maz.	Kopiec na terenie Obozu Zagłady
Tułowice, gm. Brochów	Kopiec upamiętniający gen. Grzmota–Skotnickiego
Tułowice, gm. Brochów, pow. Sochaczew	Kopiec
Warka (błonia n/Pilicą)	Kopiec–pomnik (miejsce egzekucji 1863)
Warszawa	Kopiec Czerniakowski z Pomnikiem Polski Walczącej
Warszawa	Kopiec Bohaterów Olszynki Groch.
Warszawa	Kopiec Żołnierzy Polskich na cmentarzu Powązkowskim
Warszawa	Kopiec J. Piłsudskiego na Polach Mokotowskich
Wodyń pow. Siedlce	Kopiec poległych w wojnie polsko–bolszewickiej 1920 r.
Wodynie, pow. Siedlce	Kopiec poległych za wiarę i ojczyznę
Zytkowice	Kopiec Legionistów I Kadrowej

8. Województwo opolskie

Izbicko, pow. Strzelce Opolskie	Kopiec pogródkowy
Kielcza, gm. Zawadzkie, pow. Strzelce Opol.	Kopiec pogródkowy
Laskowice, gm. Lubna, pow. Prudnik	Kopiec pogródkowy
Pawłowice, gm. Gorzów Śląski pow. Olesno	Kopiec pogródkowy

9. Województwo podkarpackie

Bachórz, gm. Dynów, pow. Rzeszów	Kopiec–mauzoleum
Białoboki, pow. Przeworsk	Kopiec pozamkowy
Brzozowa, pow. Jasło	Kopiec pogródkowy „Walik”
Dąbrowa, gm. Świlcza, pow. Brzozów	Kopiec
Grębów, pow. Tarnobrzeg	Kopiec Piotra Szewca
Gródek Robczycki, pow. Robczyce	Kopiec Tatarski
Haczów, pow. Brzozów	Kopiec „Parasol”
Izdebki, gm. Nozdec, pow. Brzozów	Kopiec Konstytucji 3–go Maja
Komorowice, pow. Przemyśl	Kopiec pogródkowy
Korzeniów, gm. Żyraków, pow. Dębica	Kopiec „Grób Dragona”
Korzeniów, gm. Żyraków. Pow. Dębica	Kopiec „Babi Mór”
Kostrzyń, gm. Olszanica, pow. Lesko	Kopiec z kapliczką
Krasiczyn, pow. Przemyśl	Kopiec króla Zygmunta III Wazy
Lesko	Kopiec żołnierzy króla szwedzkiego
Lubaczów	Kopiec pozamkowy
Nisko	Kopiec
Nowosielce, pow. Przeworsk	Kopiec Michała Pyrza
Olszanica, pow. Lesko	Kopiec
Padwa Narodowa, pow. Mielec	Kopiec z pomnikiem Grunwaldzkim

Pruchnik, pow. Jarosław	Kopiec Grunwaldzki i Millenium Państwa Polskiego
Przemysł	Kopiec Tatarski „Przemysława”
Przeworsk	Kopiec Tatarski
Przysietnica, pow. Brzozów	Kopiec Zyndrama z Maszkowic
Rzeszów–Pobitno	Kopiec konfederatów barskich
Sanok	Kopiec Adama Mickiewicza
Sokołów Małopolski, pow. Rzeszów	Kopiec Tatarski
Solca, pow. Przemysł	Kopiec pogródkowy
Stara Wieś, pow. Brzozów	Kopiec konfederatów barskich
Stary Żmigród, pow. Jasło	Kopiec pogródkowy „Zameczysko”
Trzeboś, gm. Sokołów Małopolski	Kopiec Niepodległości
Wola Wielka, gm Żyraków, pow. Dębica	Kopiec pogródkowy
Wrzawy, gm. Górzycze, pow. Tarnobrzeg	Kopiec żołnierzy Księstwa Warszawskiego
Wzdów, gm. Haczów, pow. Brzozów	Kopiec „Na cyrku”
Wzdów, gm. Haczów, pow. Brzozów	Kopiec z krzyżem
Wzdów, gm. Haczów, pow. Brzozów	Kopiec „Altana”
Żarnowa, pow. Strzyżów	Kopiec Żołnierzy AK
Żarnowa, pow. Strzyżów	Kopiec mieszczan
Żarnowiec, pow. Krosno	Kopiec M. Konopnickiej

10. Województwo podlaskie

Białystok, lotnisko Krywlany	Kopiec ołtarza papieskiego
Drohiczyn, pow. Siemiatycze	Kurhan Kumata
Lipsk n/Biebrzą	Kopiec Wolności
Supraśl	Kopiec harcerzy

11. Województwo pomorskie

Gdańsk Westerplatte	Kopiec i pomnik Obrońców Wybrzeża
---------------------	-----------------------------------

12. Województwo śląskie

Bieruń Stary, pow. Tychy	Kopiec pogródkowy
Goleniowy, gm.Szczekociny, pow.Zawiercie	Kopiec żołnierzy pruskich
Kochłowice, pow. Ruda Śląska	Kopiec pogródkowy
Kochłowice, pow. Ruda Śląska	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Mikołów	Kopiec pogródkowy
Piekary Śląskie	Kopiec Powstańców Śląskich–Wyzwolenia
Pniów, gm. Toszek, pow. Gliwice	Kopiec pogródkowy
Pszczyna	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Tarnowskie Góry	Kopiec pogródkowy
Wozniki, pow Lubliniec	Kopiec pogródkowy
Wywła k/Szczekocin	Kopiec Kosynierów
Żarnowiec, pow. Zawiercie	Kopiec Tadeusza Kościuszki

13. Województwo świętokrzyskie

Busko–Zdrój	Pomnik Tadeusza Kościuszki
Chmielnik, pow. Kielce	Kopiec

Czarkowy, gm. N. Korczyn, pow. Busko	Kopiec graniczny
Czarkowy, gm. N. Korczyn, pow. Busko	Kopiec
Czarkowy, gm. Nowy Korczyn, pow. Busko	Kopiec Grunwaldzki
Czarnocin, pow. Kazimierz Wlk.	Kopiec ariańsko–kalwiński
Gartatowice, gm. Kije, pow. Pińczów	Mogiła szwedzka
Hebdzie, gm. Moskodrzew, pow. Włoszczowa	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Jałowęsy, pow. Opatów	Kopiec Żołnierzy Powstania Listopadowego
Ossolin, gm. Klimontów, pow. Sandomierz	Kopiec z kaplicą Betlejem
Podlasek, gm. Stopnica, pow. Busko	Kopiec Insurekcji
Połaniec, pow. Staszów	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Sandomierz	Kopiec Salve Regina
Słupia, gm. Pacanów, pow. Busko–Zdrój	Kopiec BCH
Sokołów Dolny, pow. Jędrzejów	Kopiec
Stopnica, pow. Busko–Zdrój	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Uściskowo, gm. N. Korczyn, pow. Busko	Kopiec
Włoszczowa	Kopiec pogródkowy
Wywła, pow. Jędrzejów	Kopiec gen. Jana Grochowskiego

14. Województwo warmińsko – mazurskie

Grunwald, gm. Stembark, pow. Ostróda	Kopiec Władysława Jagiełły
Żabno, gm. Banie Mazurskie, pow. Giżycko	Piramida rodu Fahrenheit

15. Województwo wielkopolskie

Ciążeń, gm. Łądek, pow. Słupca	Kopiec „Tatarska Góra”
Kępno	Kopiec J. Piłsudskiego
Łaziska, pow. Wągrowiec	Kopiec–piramida rtm. F. I. Łakińskiego
Manieczki, pow. Śrem	Kopiec mogiła poległych za ojczyznę
Myszakówek, gm. Zagórów, pow. Słupca	Kopiec
Objezierze, pow. Oborniki	Kopiec Tadeusza Kościuszki
Rogalin, gm. Mosina, pow. Poznań	Kopiec
Sokołów, pow. Września	Kopiec Wiosny Ludów

16. Województwo zachodniopomorskie

Szczecin	Kopiec Napoleona Bonapartego
Szczecin	Kopiec–mogiła żołnierzy francuskich

SZANOWNNI KRAJOZNAWCY I TURYSŒCI

Twierdze i zespoły fortyfikacyjne są istotnym elementem krajobrazu kulturowego Polski. T zasad kierowa się kol. Michał Splawa-Neyman, inicjator i autor pierwszego regulaminu tej odznaki krajoznawczej.

By członkiem Klubu Turystyki Motorowej „PRZEMYSŁAW” w Poznaniu, wieloletnim członkiem i wiceprzewodniczym Komisji Turystyki Motorowej Zardu Głównego PTTK, Zasłużonym Przewodnikiem Turystyki Motorowej i Przewodnikiem Turystyki Kolarskiej, Instruktorem Szkolenia Kadry Turystyki Motorowej. W trudnym okresie dla turystyki da z siebie wszystko, aby utrzyma jej rang na rynku turystycznym w kraju. Niespodziewana mier 23.11.2001 r. przerwała Jego zacięcie turystyczne i pasmo sukcesów motorowych.

Dla uczczenia pamięci tego zasłużonego działacza uhonorowanego wieloma odznaczeniami, przekazujemy Wam zweryfikowany i zmodyfikowany Regulamin Odznaki „Szlakiem Fortyfikacji i Podziemi”, aby jej zdobywanie było wspomnieniem o Koledze Michale.

*Komisja Turystyki Motorowej
ZG PTTK*

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZO – KRAJOZNAWCZE KOMISJA TURYSTYKI MOTOROWEJ ZARDU GŁÓWNEGO PTTK

REGULAMIN ODZNAKI „Szlakiem Fortyfikacji i Podziemi”

Oddział Wojskowy PTTK w Chełmie

Twierdze i zespoły fortyfikacyjne są istotnym elementem krajobrazu kulturowego Polski. Znaczna ich cze zlokalizowana jest w otwartych przestrzeniach rodowiska naturalnego o wybitnych walorach przyrodniczych.

W Polsce jest blisko 30 podziemnych obiektów dostosowanych dla ruchu turystycznego. Mają one różny charakter i pochodzenie. Wszystkie są atrakcyjne turystycznie, niepowtarzalne i unikalne. Zwiedzanie podziemnych tras dostarcza nie tylko poczucia przygody, ale może być także bardzo praktyczne, pouczające lekcje przyrody i historii. Każda z nich ma swoje tajemnice, legendy, duchy, gnomy i skrzaty a także żywych mieszkańców.

W celu poznania tych walorów krajoznawczych Komisja Turystyki Motorowej ZG PTTK, wprowadza dla szerokich mas turystów, nie tylko zmotoryzowanych odznak turystyczno–krajoznawczą pod nazwą: „Szlakiem Fortyfikacji i Podziemi”.

Regulamin odznaki

1. Odznaka „Szlakiem Fortyfikacji i Podziemi” jest odznak trzystopniową o jednakowym wzorze dla wszystkich stopni
2. Odznak zdobywa się w kolejności stopni. W jednym roku można zdoby jeden stopień. Nie ustala się czasu zdobywania poszczególnych stopni.
3. Warunkiem zdobywania kolejnych stopni jest potwierdzenie zwiedzania odpowiedniej ilości obiektów.
4. Turysta ubiegający się o odznak prowadzi „Dzienniczek Zwiedzania” w dowolnej formie, w którym gromadzi potwierdzenia zwiedzanych obiektów w postaci jednego z n/w warunków:
  - odcisku piecztki zwiedzanego obiektu,
  - odcisku piecztki nazwy miejscowci w której obiekt jest położony,
  - odcisku piecztki sąsiedniej miejscowci, w przypadku braku możliwości potwierdzenia obiektu, w którym obiekt jest położony,
  - bardzo krótkiego opisu obiektu,
  - zdjęcia fotograficznego turysty na tle zwiedzanego obiektu.

5. Jeżeli turysta przedstawi udokumentowany obiekt, nie wymieniony w wykazie, będzie on zaliczony przez Zespół Weryfikacyjny, który przy wydawaniu najbliższej edycji Regulaminu, zamieści go w wykazie.
6. Odznakę mogą zdobywać wszyscy turyści, którzy ukończyli 8 lat.
7. Obiekty zwiedzane podczas zdobywania jednego stopnia odznaki, nie mogą być powtarzane w trakcie zdobywania następnych stopni.
8. Nadwyżka zwiedzonych obiektów w danym stopniu odznaki zostaje zaliczona na wyższy stopień odznaki.
9. Zespołem Weryfikacyjnym oraz dystrybutorem odznaki jest **Oddział Wojskowy PTTK w Chemie, ul. Lubelska 139d/15, 22–109 Chełm 6**, tel. 0(p)82 5655967; mobile (+48) 504989631.
10. W celu przyznania odznaki należy „Dzienniczek Zwiedzania” przesłać do Zespołu Weryfikacyjnego. Do przesyłki należy dołączyć zaadresowaną kopertę zwrotną wraz ze znaczkiem pocztowym na list polecony.
11. Zespół Weryfikacyjny odsyłając zainteresowanym „Dzienniczek Zwiedzania” z potwierdzeniem przyznania odznaki wysyła jednocześnie odznakę za pobraniem pocztowym.
12. Odznakę można zdobywać równocześnie z innymi odznakami turystyki kwalifikowanej.
13. Odznaka może zostać nadana honorowo osobom fizycznym i prawnym, za duże zasługi i osiągnięcia na forum krzewienia wiedzy dotyczącej fortyfikacji i podziemnych tras turystycznych.
14. Interpretacja wymagań niniejszego regulaminu należy do Zespołu Weryfikacyjnego Oddziału Wojskowego PTTK w Chełmie.
15. Wykaz obiektów wymaganych na odznaki wszystkich stopni jest zamieszczony w niniejszym Regulaminie wg podziału na województwa. (załącznik)
16. Warunki zdobywania odznaki „Szlakiem Fortyfikacji i Podziemi”:

RODZAJ OBIEKTU	Stopień brązowy	Stopień srebrny	Stopień złoty
TW – twierdze	2	4	6
LU – linie umocnień	1	1	3
FS – forty, schrony	5	15	25
MW – muzea wojskowe	4	6	12
TP – turystyczne trasy podziemne	2	5	10

17. Regulamin obowiązuje od 01 12 2003 roku..

KTM ZG PTTK w dniu 22.02.2003 po naniesieniu kilku poprawek Uchwałą nr 01/2003 przyjęła Regulamin Odznaki „Szlakiem Fortyfikacji i Podziemi”
 Odznaka została zatwierdzona uchwałą Prezydium ZG PTTK Nr 88/2003 z dnia 30 maja 2003 r.

Załącznik

WYKAZ OBIEKTÓW WYMAGANYCH DO ZWIEDZANIA

1. Województwo dolnośląskie

TW	Głogów	
TW	Kłodzko	
TW	Srebrna Góra	
FS	Jelenia Góra	Schrony pod miastem
FS	Miłoszewo	Podziemna fabryka
MW	Jawor	Muzeum Wojskowe
MW	Jelenia Góra	Skansen uzbrojenia WP

MW	Legnickie Pole	Muzeum Wojskowe
MW	Świdnica	Muzeum Wojskowe
MW	Wrocław	Muzeum Wojskowe
TP	Głuszycza	Kompleks „Osówka”
TP	Jelenia Góra	Schrony pod miastem
TP	Kletno	Jaskinia Niedzwiedzia
TP	Kletno	Była kopalnia uranu
TP	Kłodzko	Podziemny „Labyrinth” twierdzy
TP	Kowary	Była kopalnia uranu
TP	Nowa Ruda	Muzeum Górnictwa
TP	Walim	Kompleks „Rzeczka”
TP	Wałbrzych	Kopalnia „Julia”
TP	Złotoryja	Była kopalnia złota
TP	Złoty Stok	Była kopalnia złota

2. Województwo kujawsko – pomorskie

TW	Chełmno	
TW	Grudziądz	
TW	Toruń	
FS	Bydgoszcz	Schrony plot. „ZACHEMU”
FS	Bydgoszcz	Schrony „Przedmieścia Bydgoszcz”
MW	Bydgoszcz	Muzeum tradycji POW
MW	Golub Dobrzyń	Muzeum Wojskowe
MW	Grudziądz	Muzeum Wojskowe
MW	Szubin	Muzeum Wojskowe
MW	Toruń	Muzeum Wojskowe
TP	Grudziądz	Cytadela
TP	Toruń	Fort IV – St. Żółkiewski
TP	Toruń	Fort XIII – K. Kniaziewicz

3. Województwo lubelskie

TW	Zamość	
LU	Roztocze	Linia Mołotowa
MW	Dęblin	Muzeum Wojskowe
MW	Kraśnik	Muzeum 24 pułku ułanów
MW	Lublin	Muzeum Wojskowe
MW	Tomaszów Lub.	Muzeum Wojskowe
MW	Zamość ul. Podgrobie	Muzeum „Arsenał”, ekspozycja plenerowa oręża
MW	Wola Gułowska	Muzeum Kleberczyków
TP	Chełm	Chełmskie Podziemia Kredowe
TP	Zamość	Bastion VII – trasa turystyczna

4. Województwo lubuskie

TW	Kostrzyn nad Odrą	
LU	Kaława	Międzyrzecki Rejon Umocniony (MRU)
FS	Cigacice	Linia Fortyfikacyjna n/Odrą
FS	Krzystkowice	Podziemna fabryka

FS	Przewóz	Podziemna fabryka
FS	Sieniawka	Podziemna fabryka
FS	Świdnica	Schrony przeciwlotnicze
FS	Świerków	Podziemna fabryka
FS	Zasieki	Podziemna fabryka
MW	Drzonów	Muzeum Wojskowe
MW	Dobiegiew	Muzeum Wojskowe
MW	Krosno Odrzańskie	Muzeum Wojskowe
MW	Międzyrzecz	Muzeum Wojskowe
MW	Witnica	Muzeum Chwały Oręża Polskiego
MW	Żagań	Muzeum Wojskowe
TP	Kaława	Podziemna trasa MRU
TP	Boryszyn	Pętla Boprysyńska na MRU

5. Województwo łódzkie

FS	Jeleń k/Tomaszowa	Schron kolejowy
FS	Konewka k/Spały	Schron kolejowy
FS	Sieradz	Schrony n/Wartą
FS	Sochaczew	Niemieckie fortyfikacje z 1944 r.
MW	Krośniewice	Muzeum Wojskowe
MW	Kutno	Muzeum Bitwy n/Bzurą
MW	Łódź	Muzeum Tradycji Niepodległościowej I Oddział Radogoszcz
MW	Piotrków Tryb.	Muzeum Wojskowe
MW	Polichno	Muzeum Wojskowe
MW	Sochaczew	Muzeum Ziemi Sochaczewskiej i Bitwy n/Bzurą
MW	Tomaszów Mazowiecki	Skansen Rzeki Pilicy – ekspozycja pojazdów militarnych

6. Województwo małopolskie

TW	Kraków	
MW	Chochółów	Muzeum Wojskowe
MW	Dębno	Muzeum Wojskowe
MW	Dołęga	Muzeum Wojskowe
MW	Kraków	Muzeum Lotnictwa Polskiego
MW	Miechów	Muzeum Wojskowe
MW	Tarnów	Muzeum Wojskowe
TP	Bochnia	Kopalnia Soli
TP	Jerzmanowice	Jaskinia Nietoperzowa
TP	Kraków	Smocza Jama
TP	Wieliczka	Kopalnia Soli
TP	Wierzchowie	Jaskinia Wierzchowska Górna

7. Województwo mazowieckie

TW	Dęblin	
TW	Nowy Dwór Mazowiecki – Modlin	
TW	Warszawa	
FS	Beniaminów	Fort rosyjski z 1910 roku
FS	Kruszyna	Schrony bojowe poniemieckie (obóz jeniecki)

FS	Legionów	Fort rosyjski „Władimir”
FS	Lesiów	Stoki – Schrony poniemieckie
FS	Łomża/Piątnica	Forty przedmieścia
FS	Łomża/Nowogród	Schrony bojowe z 1939 roku
FS	Mława	Polskie schrony bojowe z 1939 roku
FS	Pionki (okolice)	Schrony – magazyny prochu fabryki „PRONIT”
FS	Zajezerze	Fortyfikacje na lewym brzegu Wisły
MW	Legionowo	Muzeum Wojskowe
MW	Liw	Muzeum Wojskowe
MW	Mniszew	Skansen bojowy WP
MW	Ostrołęka	Muzeum Wojskowe
MW	Studzianki Pancerne	Muzeum Wojskowe
MW	Warka	Muzeum Wojskowe
MW	Warszawa	Muzeum Wojska Polskiego
MW	Warszawa	Muzeum Wojska Pol. w Fortcie Czerniakowskim
MW	Warszawa	Muzeum Niepodległości
MW	Warszawa	Muzeum im. Gen. Sikorskiego
MW	Warszawa	Cytadela
MW	Warszawa	Muzeum Kolejnictwa – pociąg pancerny
TP	Warszawa	W fortach twierdzy Warszawa

8. Województwo polskie

FS	Stary Grodków	Umocnienia dawnego lotniska
MW	Góra św. Anny	Muzeum Wojskowe
MW	Leśnica	Muzeum Czynu Powstańczego
MW	Łambinowice	Muzeum Wojskowe
MW	Opole	Muzeum Wojskowe

9. Województwo podkarpackie

TW	Przemyśl	
LU	Przemyśl	wzdłuż obecnej granicy z Ukrainą – Linia Mołotowa
FS	Dybawka	Obiekty fortyfikacyjne
FS	Krasiczyn	Obiekty fortyfikacyjne
FS	Łuczyce	Obiekty fortyfikacyjne
FS	Medyka	Obiekty fortyfikacyjne
FS	Siedliska	Obiekty fortyfikacyjne
FS	Stępina – Cieszyna gm. Fryszak	Zespół niemieckich schronów z okresu II w. św.
FS	Żarnowa k/Strzyżowa	Niemiecki podziemny kolejowy schron dla pociągu sztabowego
MW	Dukla	Muzeum Wojskowe
MW	Gorlice	Muzeum Wojskowe
MW	Łańcut	Muzealna ekspozycja pamiątek 10 Pułku Strzelców Konnych
TP	Rzeszów	Trasa turystyczna pod rynkiem starego miasta

10. Województwo podlaskie

TW	Osowiec – Kompleks Wojskowy	
LU	Augustów	Polski odcinek umocniony z 1939r.
LU	Lipsk n/Biebrzą	Fragmenty linii Mołotowa (grodzieński, osowiecki,

		zambrowski rejon umocniony)
LU	Okolice Drohiczyzna, Siemiatycz, Mielnika, Niemirowa	Brzeski rejon umocniony
LU	Nowogród	Polski odcinek umocniony z 1939 r.
LU	Lomża	Polski odcinek umocniony z 1939 r.
LU	Osowiec	Polski odcinek umocniony z 1939 r.
LU	Wizna	Polski odcinek umocniony z 1939 r.
FS	Góra Strękowa k/Wizny	Pole bitwy z umocnieniami z 1939 r.
FS	Kolno	Schrony „Linii Mołotowa”
FS	Lipsk n/Biebrzą	Schrony z 1940 roku (radzieckie)
FS	Piątnica k/Lomży	Carskie forty z XIX w.
MW	Augustów	Muzeum 1 Pułku Ułanów Krechowieckich
MW	Białystok	Muzeum Wojska Polskiego
MW	Osowiec	Muzeum Twierdzy Osowiec
MW	Suwałki	Muzeum Historii i Tradycji Żołnierzy Suwalszczyzny.

11. Województwo pomorskie

TW	Gdańsk	
LU	Wał Pomorski	odcinek półn. Wałcz – Szczecinek – Biały Bór
FS	Darłowo	tzw. Chiński Mur
FS	Gdańsk	Fort Grodzisko
FS	Hel	Forty z 1939 roku
FS	Kępa Oksywska	Forty obronne z 1939 roku
FS	Łeba	Pozostałości poligonu V-1, V-2
FS	Westerplatte	Ruiny fortyfikacji z 1939 roku
FS	Ustka	Pozostałości fortów bojowych
MW	Gdańsk	Muzeum Twierdzy Wisłoujście
MW	Gdynia	Muzeum Marynarki Wojennej
MW	Gdynia	Muzeum na okręcie „Błyskawica”
MW	Hel	Muzeum Wojskowe
MW	Malbork	Muzeum Wojskowe
MW	Westerplatte	Muzeum Wartowni Nr 1
TP	Mechowo k/Pucka	Trasa podziemna w grotach

12. Województwo śląskie

LU	Obszar Warowny „Śląsk”	Łątkowice – Bobrowniki – Bytom – Łagiewniki – Ruda Śląska – Godula – Ruda Śląska – Orzegów – Ruda Śląska – Wirek – Mikołów – Jamna.
LU	Niemiecka Linia Obrony Zagłębia Górnos Śląskiego	Miedary – Zbroslawice – Zabrze – Nieborowce – Pilchowice.
FS	Krzyżowa k/Jeleśni	Rygiel obronny z 1939 r.
FS	Sosnowiec	Forty obronne z 1939 roku
FS	Węgierska Górka	Forty obronne z 1939 roku
MW	Będzin	Muzeum Wojskowe
MW	Częstochowa	Muzeum Wojskowe (Arsenał na Jasnej Górze)
MW	Tarnowskie Góry	Muzeum Wojskowe
TP	Tarnowskie Góry	Kopalnia srebra i ołowiu
TP	Tarnowskie Góry	Sztolnia Czarnej Pstrąga
TP	Zabrze	Skansen podziemny „GUIDO”

TP	Zabrze	Skansen „Królowa Luiza”
----	--------	-------------------------

13. Województwo świętokrzyskie

MW	Skarżysko Kamienna	Muzeum im. Orła Białego
TP	Chęciny	Jaskinia Raj
TP	Krzemionki k/Ostrowca	Kopalnia krzemienia pasiastego
TP	Opatów	Dawne piwnice kupieckie
TP	Sandomierz	Trasa turystyczna

14. Województwo warmińsko – mazurskie

TW	Giżycko	Twierdza Boyen
LU	Wincenty, Świdry	Linia „Ost Wall”
FS	Bakłarzewo	Skansen fortyfikacyjny
FS	Gierłoż	Schrony sztabowe „Kwatery Hitlera”
FS	Gołdap	Schrony i kompleks fabryczny V-2
FS	Kołno	Schrony bojowe
FS	Kruklanki	Linia schronów GRU
FS	Mamerki	Schrony sztabowe DWŁąd. III Rzeszy
FS	Martjany	Schrony bojowe GRU
FS	Pisz	Niemieckie schrony bojowe
FS	Pozezdrze	Schrony sztabowe Himmlera
FS	Radziejewo	Schrony sztabowe Hansa Lemersa
FS	Szeroki Bór	Schrony sztabowe Geringa
MW	Gierłoż	Muzeum Wojskowe
MW	Grunwald	Muzeum Bitwy Grunwaldzkiej
MW	Stębark	Muzeum Wojskowe

15. Województwo wielkopolskie

TW	Poznań	
FS	Poznań	Cytadela
FS	Poznań	Fort „Colombo”
FS	Poznań	Fort VII
FS	Poznań	Fort VIII
FS	Poznań	Schrony plot. – Dworzec Główny PKP
MW	Kórnik	Muzeum Wojskowe
MW	Krotoszyn	Muzeum Wojskowe
MW	Lednógóra	Muzeum Wojskowe
MW	Lipka	Muzeum Wojskowe
MW	Poznań	Muzeum Wojska Polskiego na Cytadeli
MW	Poznań	Muzeum Wojskowe „Armii Poznań”
MW	Poznań	Wielkopolskie Muzeum Wojskowe
MW	Poznań	Wagon pancerny (pociąg ratowniczy ul. Kolejowa)
MW	Wałcz	Muzeum Wojskowe
MW	Zdbice	Muzeum Wojskowe

16. Województwo zachodniopomorskie

TW	Kołobrzeg	
FS	Biały Bór	Schrony bojowe
FS	Borne Sulinowo	Schrony na poligonie
FS	Kołobrzeg	Pruskie forty artyleryjskie
FS	Młyniska	Fort twierdzy Kostrzyn
FS	Police	Schrony plot. Fabryki
FS	Świnoujście	Schrony baterii nadbrzeżnej i pdesant.
FS	Świnoujście	Rejon Baterii „Goeben”
FS	Świnoujście	Pruskie forty artyleryjskie
FS	Zalesie	Pozostałości wyrzutni V-3
MW	Cedynia	Muzeum Wojskowe
MW	Czelin	Muzeum Wojskowe
MW	Gozdowice	Muzeum Wojskowe
MW	Kołobrzeg	Muzeum Oręża Płskiego
MW	Koszalin	Muzeum Wojskowe
MW	Mirosławiec	Muzeum Wału Pomorskiego
MW	Siekierki	Muzeum Wojskowe

MOTOROWIEC - adres redakcji: KTM START Pabianice - Motorowiec, 95-200 Pabianice, ul. Grota - Roweckiego 3, tel./fax: 0-42 227 16 29, 0-42 215 87 65; **URL:** <http://motorowiec.pttk.pl>,
E-Mail: **Redaguje Zespół:** Red. Naczelny Jarosław Smolarek,
 Red. Techniczno-Depeszeni Piotr Karwacki, Marek Pisańczuk. **Druk:** **Oficyna Drukarska Witolda Kosmałskiego, Pabianice, ul. Św. Rocha 2a. Wydawca: KTM ZG PTTK.** Nakład: 250 + 25 egz.